

Poštovani gospodine predsjedniče, dame i gospodo, poštovane zastupnice i zastupnici

Kao predsjednik Vlade Republike Hrvatske, iznijet ću vam Prijedlog državnog proračuna za 2014. godinu, s naznakama i smjernicama za 2015. i 2016. Također, izložiti ću i politički i ekonomski kontekst nastajanja Prijedloga državnog proračuna za iduću godinu, te osnovna politička, ekonomska i ljudska uvjerenja kojima smo se vodili u kreiranju ovog ključnog državnog dokumenta. Naravno, zamolit ću vas da podržite ovaj Prijedlog proračuna.

Ali neću zatražiti vašu podršku samo zato što tako sugeriraju demokratska procedura i bolji običaji. Zatražit ću vašu podršku zato što vjerujem da je politika koju vodimo odgovorna i do kraja prožeta sviješću o nužnosti poduzimanja mjera koje će funkcioniranje naše države i društva konačno uskladiti s našim mogućnostima, potencijalima i potrebama. Ovaj Prijedlog proračuna odraz je takve politike, ali i posljedica naslijeđenih dugova koji se, kao što znamo, moraju vraćati.

Hrvatska je, kao što znamo, godinama živjela iznad svojih mogućnosti. Država se skupo i katkad nepotrebno zaduživala, a smisao tog zaduživanja i spremanja realnosti pod tepih bio je u pridobivanju dijela političkog tijela i dijela sindikata, te u otuđivanju javnog novca, novca koji, inače, skupo plaćamo kreditnim institucijama. I to će tako još dugo trajati.

Neodgovorno i nerazumno zaduživanje u vremenima prije recesije, ali i usred nje, u velikoj je mjeri paraliziralo državu u uspješnijem nošenju s efektima, skoro petogodišnje, globalne ekonomske krize odnosno stagnacije. Do kraja ove godine naš javni dug narast će na 195 milijardi kuna. Servisiranje duga najveći je i najkonkretniji uteg u naporima da se što prije osvojimo na noge i izađemo iz krize.

Snažan kreditni pritisak, naime, izaziva novo nepovoljno zaduživanje za pokrivanje proračunskog deficita. U 2014. planirali smo proračunski rashod u visini od 130 milijardi i 500 milijuna kuna, dok planirani prihod iznosi 113 milijardi i 100 milijuna kuna. Naš proračunski deficit, dakle, bit će veći od 17 milijardi kuna, što je povećanje od najmanje milijardu kuna u odnosu na ovu godinu. To će biti deficit od 5 posto BDP-a. U 2015. deficit će, prema projekcijama, iznositi ili bi trebao iznositi 4,2 posto BDP-a, a u 2016. 3 posto. Za usporedbu, 2011. godine deficit je iznosio 7,8 posto, i to s neusporedivo manjim izdacima za servisiranje kreditnih obaveza. Na razini opće države, deficit će, u odnosu na ove brojke, biti veći za pola postotnog poena. Naša je obaveza prema Europskoj uniji da proračunski deficit svedemo ispod ili do 3 posto i to kanimo učiniti u sljedeće tri godine.

U 2015. i 2016. dodatno će se povećavati proračunski rashodi: sve do 134 milijarde i 300 milijuna kuna 2016. godine. Pored spomenute otplate dugova, razlozi povećanja rashoda leže u troškovima članstva u Europskoj uniji, u usposobljavanju za korištenje europskih fondova, te u sanaciji zdravstvenog sustava i brodogradnje.

Smanjivanje javnog duga i proračunskog deficita nije samo naša obaveza prema Uniji. To je, zapravo, preduvjet ozbiljnijeg rasta našeg gospodarstva. Tek kad smanjimo svoje dugove – a dugove, ponavljam, moramo vraćati i kad se prestanemo u ovoj mjeri zaduživati da bismo mogli otplaćivati prethodne kreditne obaveze, možemo računati na ekonomsku stabilnost, kontinuitet gospodarskog rasta i nova radna mjesta. A upravo su nova radna mjesta, novi poslovi, što je moguće bolji poslovi naš glavni cilj.

Da bi se to postiglo, naša Vlada mora paralelno konsolidirati javne financije i provoditi mjere poticanja održivog gospodarskog rasta. Ta dva posla u dobroj su mjeri međusobno proturječna. Konsolidacija javnih financija otežava i usporava provedbu mjera ekonomskog oporavka, odnosno novog uspona i zapošljavanja. I obrnuto. Stoga se veliki dio Vladinih aktivnosti i promišljanja sastoji u potrazi za najboljim omjerom, balansom između tih dvaju osnovnih odrednica naše ekonomske politike.

Kad govorim o ravnoteži, mislim ponajprije na vođenje računa o izbjegavanju socijalnih lomova i dodatnog raslojavanja. Naše je čvrsto načelno opredjeljenje da proces reformi državne uprave, u što većoj mjeri, treba ići ukorak s oporavkom i rastom privatnog gospodarskog sektora, te sa sređivanjem teškog stanja javnih financija.

Nikad neće doći u pitanje razina socijalnih prava najizloženijih kategorija naših građana. Upravo suprotno, reformiramo i unapređujemo sustav socijalnih naknada kako bi uistinu najviše išlo onima kojima najviše treba.

Nikad neće doći u pitanje isplata radničkih mirovina. Iako ga moramo reformirati, naš mirovinski sustav je stabilan. Nikad neće biti upitne ni invalidske mirovine i naknade. Međutim, smanjit ćemo mirovine koje se isplaćuju po posebnim propisima, a više su od 5 tisuća kuna.

Zadržat ćemo visoku razinu zdravstvene zaštite, ali ćemo odmah krenuti u restrukturiranje i racionalizaciju bolničkog sustava koji je teško održiv u sadašnjem obliku.

Neće biti ugroženo pravo na besplatno obrazovanje onih koji žele učiti, kao ni državna pomoć u školovanju socijalno ugroženih i zakinutih. Ali isto tako, u idućoj godini provest ćemo reformu sustava osnovnih i srednjih škola: taj sustav mora biti, i bit će, mnogo racionalniji i kvalitetniji nego što je danas. Učiti uvijek, ali ulagati u pametne i isplative stvari. To danas nije isto kao prije četrdeset godina.

Štitimo i štitit ćemo sva održiva prava branitelja i stradalnika Domovinskog rata.

Kad govorim o balansu, mislim svakako i na dinamiku strukturnih reformi i promjena. Dinamika, po našem mišljenju, mora biti usklađena s mogućnostima i svojstvima našeg gospodarstva i našeg društva.

Konsolidacija javnih financija, u širem smislu, podrazumijeva uvođenje reda i zakonitosti u financijsko poslovanje, uredniju naplatu poreza i korekcije u poreznom sustavu, te reforme, uštede i racionalizacije u državnom i javnom sektoru. Konsolidacija podrazumijeva i privatizaciju dijela državne imovine koja nije strateškog karaktera, nije od nacionalnog interesa, naročito u turističkom sektoru. Kad kažem nije od nacionalnog interesa, nije od strateškog nacionalnog interesa. Dio državne imovine dat će se putem natječaja u koncesiju. Pritom mislimo i na autoceste koje smo sagradili na najskuplji mogući način zato jer su nam tada trebale. Dakle, tu više nismo u poziciji koristiti europske fondove, za razliku od dugih država niti uzimati kineske ili, ne znam koje, kredite. To imamo. Međutim, to nas i te kako opterećuje. Ceste su ovdje i s cestama se mora moći upravljati tako da ne opterećuju hrvatske građane i hrvatski proračun. To je proces koji će se izrazito intenzivirati u godini koja je pred nama.

U području konsolidacije financija, Vlada je ostvarila vidljive pomake, ali posao ni izbliza nije gotov. I dalje ćemo inzistirati na fiskalizaciji, striktnoj poreznoj disciplini, naplati poreznih dugova, predstečajnim nagodbama, rješavanju nelikvidnosti i borbi protiv sive, crne ekonomije.

Do kraja godine bit će sasvim razvijen sustav Centralnog obračuna plaća. To znači da će već u prvoj polovici iduće godine najvećem broju proračunskih korisnika plaće biti isplaćivane kroz centralni sustav čime će država konačno dobiti jedinstvenu evidenciju o svim zaposlenicima u državnom i javnom sektoru i njihovim primanjima. Tehnološki ovo je bilo moguće prije deset godina. Tek danas to imamo.

Uz sveobuhvatne reforme u zdravstvenom, mirovinskom, obrazovnom i socijalnom sustavu, te u sustavu državne uprave, reformama koje će biti provedene u 2014. i 2015. godini, reorganiziramo i ustroj državnih institucija na terenu, a pred nama je i ozbiljna reforma pravosudne mreže. Cilj svih tih reformi i promjena je sustav učiniti racionalnijim da bi bio učinkovitiji, da bi više dao za isti uloženi iznos. Za neke reforme rezultati dolaze brže i vide se odmah, a za neke reforme treba vremena i strpljenja. I za provedbu i za vidljivije rezultate.

Od početka iduće godine dodatno ćemo racionalizirati, a gdje je moguće i spajati državne agencije, bez utjecaja na prava lokalne samouprave i njihovu redukciju. Mnoge od njih su obaveza koja proizlazi iz našeg članstva u Europskoj uniji, ali to ne znači da se od njih ne očekuje racionalnost u poslovanju i trošenju sredstava.

PDV na usluge u turizmu i ugostiteljstvu podići ćemo s 10 na 13 posto, međustopa, što je i dalje bitno manje od opće stope PDV-a koja je 25 posto i ostavlja mogućnost tim sektorima za rast i razvoj. Oko ovoga je bilo dilema, oko pravednosti i svrsihovitosti ove mjere, ali kod nje se ostaje.

U svim ministarstvima, agencijama, državnim i javnim poduzećima traje restrukturiranje i racionalizacija. Najdalje se odmaklo u Hrvatskim željeznicama, Hrvatskoj pošti, Hrvatskim autocestama i Autocesti Rijeka-Zagreb, Hrvatskoj elektroprivredi, Hrvatskim vodama i Hrvatskim šumama...

Iz sustava proračunskog financiranja izdvojit ćemo pojedine djelatnosti, kakvih ima a u zdravstvenom sustavu, u školstvu, pravosuđu, u socijalnoj skrbi, u znanosti.

Što se tiče oporavka i rasta gospodarstva, šest je glavnih točaka Vladina angažmana. Prva točka su javne investicije; druga – uklanjanje administrativnih prepreka za izravna ulaganja; treća – porezna politika; četvrta

točka su izravni poticaji privatnom sektoru; peta – europski fondovi, i šesta, ne najmanje važna, – dobro ustrojena i funkcionalna gospodarska diplomacija.

Iduće godine započet će realizacija konkretnih javnih investicija, ponajprije u sektorima energetike, željeznice, cestovnog i zračnog prometa, te vodnog gospodarstva. U financiranju infrastrukturnih projekata pritom ćemo se u što većoj mjeri oslanjati na europske fondove. Korištenje novca iz tih fondova podižemo na višu razinu i postotak njihove realizacije je za svaku državu, ne samo za Hrvatsku mjera uspjeha.

Podsjećam da smo skratili brojne administrativne procedure i uveli mnoge porezne olakšice za izravno investiranje, pogotovo u području strateških investicija. Mijenjani su i doneseni novi zakoni.

Smanjili smo zdravstveni doprinos za dva postotna boda. Tako smo u gospodarstvo vratili ili zadržali oko dvije milijarde kuna. Ukinuli smo porez na dobit koja se reinvestira. Također dvojbena i kratkoročno štetna mjera sa stajališta prihoda državnog proračuna. Ali srednjoročno, vjerujemo, dobra. Tako smo privatnim tvrtkama oslobodili milijardu i dvjesto milijuna kuna, potencijala.

Ukinuli smo ili smanjili niz parafiskalnih nameta, što je značilo dodatnih 675 milijuna kuna gospodarstvu. Nastavljamo i u sljedećoj godini sa smanjenjem, odnosno ukidanjem parafiskalnih nameta kojih ima mnogo.

Povećali smo prag za ulazak u sustav PDV-a na 230 tisuća kuna.

U idućoj godini još ćemo jače izravno pomagati oporavku privatnih tvrtki i obrta putem Hrvatske banke za obnovu i razvoj, Ministarstva poduzetništva i obrta, te HAMAG-Investa, a država i dalje neće prezati od snažnog poticaja tvrtkama iz onih gospodarskih oblasti za koje ćemo zajednički procijeniti da imaju ozbiljnu izveznu i investicijsku perspektivu. Netko će ovo optužiti i etiketirati kao odabir pobjednika u tržišnoj utakmici što ne bi bio državni posao, ali nažalost ili na sreću, svaka država to na neki način radi.

Upotrijebit ćemo, i upotrebljavamo, mehanizme koji bi trebali potaknuti bankarski sektor na izdašnije i povoljnije kreditiranje baš takvih tvrtki.

Osnovali smo Povjerenstvo za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva koje definira smjernice hrvatske izvozne politike i koordinira sve institucije u promociji našeg gospodarstva u inozemstvu. Zajedno s izvoznicima definirana su prioritetna inozemna tržišta. Nema nikakve sumnje da će se uskoro vidjeti efekti tih napora, kako u dolasku stranih ulagača u Hrvatsku, tako i u izlasku naših tvrtki na inozemna tržišta.

Sve što sam izložio daje nam pravo da u iduće tri godine s pravom očekujemo definitivni izlazak iz krize uz godišnje stope rasta od 1,3 do 2,5 posto BDP-a. Puno manje nego nekad davno, ali puno više s obzirom na očekivanu strukturu tog rasta. Drugim riječima, u iduće dvije ili tri godine hrvatska ekonomija bit će na zdravim temeljima.

Dame i gospodo, pozivam vas, dakle, da podržite ovaj Prijedlog državnog proračuna. Kao što sam rekao na početku, ne želim da ovaj dokument podržite, ili odbijete podržati, zbog svoje stranačke pripadnosti i lojalnosti, ili nekih drugih prozaičnih ili manje prozaičnih razloga. Pozivam vas da se u odlučivanju o ovom Prijedlogu vodite zdravim razumom i odgovornošću koju su nam svima povjerali građani. Mislim da je vrijeme za to.

Vrijeme je da se odrekemo djetinjaste politike zatvaranja očiju pred problemima, što smo nekada bili skloni činiti kontinuirano. Vrijeme je da se prestanemo uzdati u čuda i u ekonomske, i sve druge, trikove. To je za djecu.

U iduće dvije-tri godine nastaviti ćemo se otvoreno i odgovorno suočavati sa stvarnošću koja je dugo bila potiskivana, pa stoga i neuroza danas. Neće nam biti lako, jer su posljedice dugogodišnje neodgovornosti i obmanjivanja ozbiljne.

Ovoj Vladi, mojoj Vladi savršeno je jasno da se proces otrežnjenja ne može ni izbjeći ni preskočiti. Činimo sve da razdoblje odricanja i postavljanja zemlje na zdrave ekonomske temelje potraje što kraće, i da bude što je moguće bezbolnije za veliki broj naših ljudi.

Vjerujemo u strpljenje i razumijevanje hrvatskih građana. Duboko sam uvjeren da će se to strpljenje i razumijevanje, ali i spremnost na promjene u društvu, i u nama samima uskoro pokazati najpametnijim ulaganjem.